

POSTANOWIENIE

Dnia 17 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie ze skargi J. S.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 13 grudnia 2011 r., sygn. akt II Ca [...]
w sprawie z wniosku Ł. S.
przy uczestnictwie J. S.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 września 2014 r.,

- 1) odrzuca skargę;**
- 2) oddala wniosek wnioskodawczynie o zasądzenie kosztów postępowania zainicjowanego złożeniem skargi;**
- 3) przyznaje adwokatowi A. H.-H. od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w W. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta), podlegającą podwyższeniu o podatek od towarów i usług (Vat) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu ze skargi uczestnika o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 marca 2008 r. Sąd Rejonowy w W. ustalił, że w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika wchodzi prawo własności opisanego lokalu mieszkalnego wraz z udziałem w nieruchomości wspólnej, części budynku i urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, o wartości 743 500 zł; uznał, że udziały małżonków w majątku wspólnym są równe; dokonał podziału tego majątku przez przyznanie wymienionego prawa uczestnikowi postępowania i zasądzenie na rzecz wnioskodawczyni tytułem spłaty kwoty 365.018 zł, płatnej w terminie dziewięciu miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia; zasądził na rzecz wnioskodawczyni od uczestnika kwotę 1.232,50 zł tytułem kosztów postępowania.

Po rozpoznaniu apelacji uczestnika, Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 13 grudnia 2011 r. zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że wartość prawa własności opisanego lokalu mieszkalnego ustalił na 646.000 zł i zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwotę 313.768 zł tytułem spłaty; nie skorygował pozostałych rozstrzygnięć oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Uczestnik zażądał stwierdzenia niezgodności z prawem postanowienia Sądu Okręgowego, powołując podstawy naruszenia prawa materialnego i przepisów postępowania. Stwierdził, że orzeczenie to jest niezgodne z przepisami art. 33 pkt 1 i 10 k.r.o., art. 622 § 2 k.p.c. art. 278 k.p.c. w związku z art. 212 k.c.

Podał, że podjął starania o złożenie skargi kasacyjnej. Zwrócił się do ustanowionego dla niego przez Sąd Okręgowy radcy prawnego o sporządzenie tego środka zaskarżenia, ale ten sporządził opinię o braku podstaw do wniesienia skargi, co uniemożliwiło mu poddanie kwestionowanego postanowienia kontroli kasacyjnej.

Nie zachodziły w sprawie podstawy wznowienia postępowania wskazane w art. 401, art. 401¹, 403, art. i art. 416¹ k.p.c. Nie było również przesłanek do pozbawienia postanowienia wykonalności w trybie art. 840 k.p.c.

Uprawdopodobnienie szkody poniesionej przez uczestnika obejmuje wariantowe jej określenie. Przy założeniu, że prawo do lokalu stanowi jego majątek odrębny, zasądzona od niego tytułem spłaty kwota wyznacza szkodę, która rzeczywiście zaistniała. W sytuacji przyjęcia, że wartość lokalu powinna być ustalona w oparciu o prywatną opinię rzeczoznawcy majątkowego na kwotę 443.000 zł, to szkodę stanowi różnica pomiędzy zasądzoną kwotą a udziałem w wysokości 221.500 zł, czyli 92.268 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych od Skarbu Państwa, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.). Dopuszczalność jej wniesienia w postępowaniu nieprocesowym określona została w art. 519² § 1 k.p.c., w odniesieniu do postanowień co do istoty sprawy kończących postępowanie w sprawie. Wymagania formalne tego nadzwyczajnego środka, mające odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym, zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c., wskazane zostały w art. 424⁵ k.p.c. Warunki przewidziane w art. 424⁵ § 1 k.p.c. mają charakter konstrukcyjny i powinny być kumulatywnie spełnione. Oznacza to, że skarga niespełniająca któregokolwiek z nich, dotknięta jest brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu a limine.

Do omawianej kategorii wymagań należą także uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy (art. 424⁵ § 1 pkt 4) i wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie jest możliwe (art. 424⁵ §1 pkt 5 k.p.c.).

Jednolicie przyjmowane jest przez Sąd Najwyższy i stanowisko to uważane jest za ugruntowane, że spełnienie wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. polega na złożeniu przez skarżącego w skardze oświadczenia, że szkoda wystąpiła - ze wskazaniem jej rodzaju i realnego rozmiaru - oraz uwiarygodnienie tego oświadczenia (por. postanowienia z dnia 16 października 2012 r., IV CNP 46/12, niepubl., z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006, Nr 1, poz. 17).

W tym celu, w związku z treścią art. 243 k.p.c., skarżący może powoływać i przedstawiać zarówno dowody, w tym tzw. dowody niedające pewności, jak i inne środki, nieuznawane przez kodeks postępowania cywilnego za dowody (np. pisemne oświadczenia, surogaty dokumentów, tzw. opinie prywatne). Powinien on przedstawić wyodrębniony wywód wskazujący, że szkoda została wyrządzona oraz określający czas jej powstania, rodzaj, rozmiar i związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 141). Nie spełnia tego warunku wskazanie jedynie na możliwość wystąpienia szkody w przyszłości, gdyż szkoda uzasadniająca wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem, powinna powstać po wydaniu zaskarżonego orzeczenia, a przed wniesieniem skargi. Nie jest też równoznaczne z uprawdopodobnieniem wyrządzonej szkody podanie w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05, OSNC 2006, Nr 6, poz. 110, z dnia 23 marca 2006 r., IV CNP 23/06, niepubl., z dnia 2 sierpnia 2006 r., I BP 2/06, niepubl., z dnia 21 grudnia 2006 r., III CNP 57/06, niepubl., z dnia 30 września 2008 r., II CNP 76/08, nie publ., z dnia 3 grudnia 2009 r., III CNP 48/09, nie publ., z dnia 7 kwietnia 2010 r., II BP 15/09, nie publ. i z dnia 17 sierpnia 2010 r., I CNP 35/10, z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CNP 25/13, niepubl.). Przedstawione zapatrywania Sąd Najwyższy w rozpoznawanej sprawie podziela, jako oddające istotę tego rodzaju skargi.

Nie spełnia tych przesłanek skarga uczestnika, w której szkoda określona została dwuwariantowo, zależnie od przyjętej przyczyny niezgodności z prawem zaskarżonego postanowienia. Nie zostało nawet uprawdopodobnione, że doszło do uszczerbku majątkowego, mającego realny wymiar. Nie było zatem podstaw do przyjęcia, że skarga spełnia wymaganie objęte art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Niezgodność z prawem zaskarżonego orzeczenia, uzasadniająca odpowiedzialność Skarbu Państwa musi być już na etapie wnoszenia skargi jednoznacznie określona, także przez wykazanie, że nie było możliwości wyeliminowania jej przy wykorzystaniu przewidzianych przez ustawę środków prawnych. Założeniem postępowania wywołanego skargą o stwierdzenie

niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest jego subsydiarność. Oznacza to, że postępowanie takie powinno być wszczynane tylko wtedy, gdy strona wykorzystała wszystkie środki prawne, czyli środki odwoławcze bądź inne środki ochrony prawnej oraz nie mogła lub nie może wnieść skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania, wniosku o przywrócenie terminu do skorzystania z określonego środka, a w postępowaniu nieprocesowym wniosku o zmianę lub uchylenie prawomocnego postanowienia.

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., skarżący powinien wykazać, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych, nie było i nie jest możliwe. Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia analizy prawnej przepisów dotyczących środków zaskarżenia, których zastosowanie, w odniesieniu do skarżonego orzeczenia jest niedopuszczalne lub z innych przyczyn na pewno nie mogłoby odnieść skutku. W oparciu o konkretne przepisy, powinien wykazać, że od zaskarżonego orzeczenia nie przysługuje skarga kasacyjna i dlatego nie było możliwe wzruszenie zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 2005 r., I CNP 5/05, niepubl.; z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 140; z dnia 8 stycznia 2014 r., V CNP 33/13; z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CNP 25/13; z dnia 16 kwietnia 2014 r., IV CNP 65/13, niepublikowane).

Na wypełnienie tego warunku nie wskazuje wywód skargi. Poprzestanie na stwierdzeniu, że ustanowiony pełnomocnik stwierdził, iż nie ma podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej, nie może być uznane za spełniające przewidziane wymaganie. Nie ma podstaw do uznania, że odmowa sporządzenia skargi kasacyjnej przez ustanowionego pełnomocnika uniemożliwiła skarżącemu skorzystania z dopuszczalnego środka zaskarżenia, skoro nie poczynił on starań o skuteczne uzyskanie pomocy prawnej ze strony innego pełnomocnika. Nie sposób również przyjąć, że doszło do właściwego wyczerpania możliwości poddania orzeczenia kontroli Sądu Najwyższego.

Z powyższych względów skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia została odrzucona na podstawie art. 424⁴ k.p.c. Żądanie wnioskodawczynie zasądzenia kosztów postępowania wywołanego

wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia nie dotyczyło etapu badania dopuszczalności skargi, a zatem nie zostało uwzględnione, wobec braku podstaw do zastosowania art. 520 § 3 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. Orzeczenie a o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wynika z zasady objętej § 19 i 20 w związku z § 8 pkt 6, § 6 pkt 7, § 13 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

[aw]